

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 8.

V Ljubljani, 15. aprila 1881.

Tečaj XXI.

Na delo tovariši! *)

„Viribus unitis“ z združeno močjo po prigovoru „Njih Veličanstva“ na delo za vero, dom i carja!

Tovariši na delo za vero! Sveta naša dolžnost tirja od nas odgoviteljev šolske mladine, da izročimo mladež nepopačeno i čisto, kakor prejelji smo jo od verne matere, naravne odgojiteljice svojih malih otročičev, v njeno naročje zopet nazaj.

§. 1. postave, s katero se ustanovljjujejo načela za poučevanje v ljudskih šolah, zahteva naj prvo, da odreja ljudska šola otroke tako, da bodo pobožni i nramni. V teh dveh besedah zapopadene so vse postave i načela za izrejo šolske mladine.

Poglejmo si nekoliko mladež, kar tiče se nramnega i pobožnega življenja, če izrejena je v resnici po teh načelih, od katerih odvisna je nje časna i večna sreča, ali pa nesreča? Na prvi pogled zapazimo že, da ne vède se šolska mladina tako, kakor zahtevalo bi se po pravici od nje. Prva napaka, ki nahaja se splošno med našo mladežjo, je izvanredna mlačnost do vsega, kar je Božjega; med otroci pogreša se sveti strah, tako zvana „otročja bogaboječnost“. Iz tega nastaja malomarnost do duhovskih i deželskih postav i prvi sad je zrel že na majhnem drevescu, ki jel je komaj odganjati mladike, i ta sad je — „nepokoršina“ i njena sestra „prevzetnost“. Strah Božji je začetek modrosti. Kdor ne boji se Boga, ne boji se tudi hudobnega duha, še manj pa človeka, in iz nepokorščine nastanejo potem vse druge pregrehe; to ti je tudi vzrok slabega vedenja emancipirane i skoraj neukrotljive današnje mladine. Kdo li za-

*) Povod k naslednjemu pozivu dala mi je večletna skušnja pri odgoji domače naše šolske mladine.

krivi pa vse to? Jeli je kriva temu šola, ali pa celo sam učitelj, ali pa domača izreja? — Pomislimo nekoliko, kako obnašamo sami se v raznih slučajih v šoli i zunaj šole, i našli bomo, da zamoremo pohujšati mladež tudi nehoté. Vsaka sama na sebi sicer nedolžna, a ne na pravem mestu i ne o pravem času izustena, nepremišljena beseda, vsaki nepreviden pogled, vsaka naj manjša človeška slabost, ako zapazi jo šolska mladina pri učitelji, zamore odvzeti mu spoštovanje i ljubezen i zadnje celo veljavo pri mladini. Naj bode pa učitelj še tako marljiv pri odgoji otrok, naj prizadeva si čisto seme naj lepših naukov posejati na še tako rodovitno zemljo, kaj mu koristi vse to, ako pride sovražnik po noči ter poseje mu med pšenico ljuliko, i ta sovražnik ni drug, kot slaba domača izreja, popačeni, malopridni svet i strupene knjige. — Domača izreja dan danes, žali Bog, čisto nič ne velja. Mesto, da delovali bi starši na to, da podpirali bi učitelja v izreji svojih lastnih otrok, podirajo temveč doma, kar sozida s težkim trudom učitelj na polji odgoje v šoli, in kar starši ne premorejo, pripomore jim pa hudobni svet i slabe, brezverne knjige. Vsim tem nezgodam zamoremo pa le na ta način v okom priti, da prizadevamo si z lastnimi, lepimi zgledi napeljevati mladino na pravo pot moralnega i pobožnega življenja v šoli i zunaj šole, i da začenjamo pisariti splošno pedagogične spise za ljudstvo i sicer v časnikih, ki čitajo jih tudi starši šolske mladine. Kaj koristi za občni blagor še tako izvrstni pedagogični spis, če ga pa čita sam učitelj, starši o tem pa nič ne vedó.

Na delo tovariši za domovino! Kakti vrli rojaci i zvesti domorodci, ter vestni ljudski odgojitelji, moramo skazati se posebno hvaležni domovini, da odgojujemo namreč sinove i hčerke njene na podlagi prave omike, i da skrbimo za duševni i telesni blagor, ter soznanimo jih s potrebnimi vednostimi. Pazimo pa tudi na to, da urijo se otroci ne samo v neobhodno potrebnih šolskih predmetih, temveč tudi v rečeh, ki rabili jih bodo v prihodnjem svojem kmečkem stanu, pripravljajmo jih toraj za kmete, pa v pravem i dobrem pomenu. Učimo jih saditi i cepiti drevesca, obdelovati polje, travnike i loge po umnih i praktičnih pravilih, da zemlja obdelana po njih rodila bode boljši i stoterni sad. Ne izpuščajmo otrok iz šole, dokler naučili se niso dobro brati, pisati i računati, dečki pa tudi pravilno cepiti drevesa i družih neobhodno potrebnih naukov v kmetijstvu, dekleta pa v gospodinjstvu. Na ta način pridobili bodejo se tudi starši za dobro reč, i ne bode treba sè silo goniti njihove otroke v šolo, kajti, ako se kmetu šola prikupi, previdel bode sam nje korist i z veseljem pošiljal v njo svoje otroke. Naš kmet je praktičen, on zahteva le „facta“, sama beseda ne velja pri njem čisto nič. Bodimo pa tudi mi praktični, učimo se radi reči, s kterimi zamoremo sebi i bližnjemu izdatno koristiti, kajti čas je zlato, pa le dobro i pametno porabljeni čas. — Pri duševni

odgoji šolske mladine misliti moramo pa še na to, da le v zdravem telesu prebiva zdrava duša, da skrbimo namreč za zdravje telesno šolskih otrok i to že zarad tega, da bode domovina naša zamogla ponosna biti na svoje sinove tudi, kar tiče se njih trdne postave i čvrstega zdravja. Skrbimo toraj v šoli za čisti zrak, glejmo strogo na snago otroško, pazimo na to, da ne škodujejo zdravju učencev i učenk šolske klopi, z eno besedo ne bodemo morivci našega lastnega zaroda sé svojo malomarnostjo v teh zeló važnih rečeh.

Na delo tovariši za carja! Grozoviti strah prešine človeka, ako premišljuje dandanašno socijalno življenje. Povsod nahaja se prevzeti duh, ki zoperstavlja se božjim i deželskim postavam, ter upira se z vso močjo, podkopati i zadnje podreti ves stalni red, i na mesto tega postaviti na krmilo največji nered. Če je bilo kedaj potrebno skrbeti za to, da vcepi se mladini že v otroških letih ljubezen do očetnjave i do vladarja, je dandanes neobhodno potrebno, da izreja ljudska šola značajne i zveste podložne presvitlega cesarja, ter pokaže jim dejansko, da prava ljubezen do domovine obstoji prvo v tem, da ljubi vsak iskreno in odkritoserčno svojega vladarja, kakti največjega dobrotnika slehrnega državljana. — Da bode naše delovanje pa tudi v tej zadevi imelo pravi vspeh, pomislimo dobro stari pregovor, ki pravi: „ignoti nulla cupido“, kar ne poznam, tega ne morem tudi ljubiti. Učimo tedaj mladino spoznavati vladarja, kakti naj boljšega, občnega očeta mogočne naše „Avstrije“. Dobro pazimo prvo na to, da ne pogreša se poleg sv. križa v nobeni šolski sobi tudi slika „Njih Veličanstva“.

Navdušujno drago šolsko mladež z domorodnimi povestmi i pesmi za vse, kar je v prid i pravo korist hiši habsburški. Z jedno besedo, dajmo cesarju, kar je cesarjevega, i Bogu, kar je božjega, i potem položiti zamoremo brez strahu tudi roko na srce i ne bode nam očitalo, da nismo storili vestno vsega, kar tirja od nas „vera, dom i car“.

Ant. Derganc.

Bernard Tomšič.

Druga večja epična (selska) pesem njegova je „Rut“. Povest iz svetiga pisma. Spisal v verzih Bernard Tomšič. Petje prvo, drugo in tretje. V „Zg. Danici“ 1855 l. 5 — 7. Vredništvo jo spremlja z opazko: „Prav hvaležni smo gospodu pisavcu za ta prelepi spév, kateri bo ena zmed nar svitlejših zvezdic slovenskega slovstva“.

Glasil se je pesnik po „Danici“ vže l. 1854 na pr. v l. 25 s čestitko: „Iskrene želje o godu milostiviga kneza, škofa Ljubljanskiga Gosp. Gosp. Antona Alojzja od bodočih farmanov Dragatuške nove fare dopernesene“ (Pri novi cerkvi delamo — Nevtrudeni, veseli; —

Tode se dans ozeramo — Tje prot Ljubljani beli. — Tam vtemelitelj bivajo — Bodoče nove fare; — Neskončno osrečujejo — Nas mlade ino stare i. t. d.); l. 37 „Po glasbi“ (Trombe, lire, harpe krasne, — Kak radujete serce . . . — Nad nebrojnimi svetovi — Harpa Serafa doni — Proč, o proč sveta glasovi, — Moja duša tje medli!); l. 38 „V cerkvi“ (O milo, prečastljivo zavetje, — Ki nam nebeške misli navdihuje, — Molitev bogoljubnih ino petje — Se v dom zveličanih duhov vzdiguje! i. t. d.).

L. 1855 se v št. 40 nahaja „Iz Vinice na Dolenskim“ dopis, kateri kaže njegovo že bolj doveršeno prozo na pr.: „Že večkrat je bilo dosti mikavniga v „Zg. Danici“ povedaniga od lepih Marii Devici posvečenih cerkvá, kamor pobožni romarji ob odločenih nedeljah in praznikih popótujejo, ali besedice ne od prelepe pol ure od Vinice na stermim hribu sozidane cerkve „Marija Žežel“ imenovane, ktera ne slaví le po Metliški okolici, ampak tudi po Horvaškim krog Bosiljeva do Ogulina in Modrošpotoka. — Če se ravno letna številka ne najde, kdaj je bila ta cerkev postavljena, vendar je toliko gotovo, de je bila sozidana v šestnajstim stoletji, v strašni dobi osmanskiga napada v pobožni namen, de bi Bog šibo taciga preganjanja milostljivo odverní, po pravljici eno in ravno tisto leto z bližnjo romarsko cerkevjo „Gradišče“ na Horvaškim v čast Marije (naše želje — pozneje Žežel). — V ti sloviti cerkvi je vsako mlado nedeljo, véliki in mali Šmarn ob desetih duhovno opravilo. Posebno shodiše je pa pomladi, in sicer v nedeljo po Kristusovim vnebohodu, in jeseni v god sladkiga imena Marije, kadar je zjutrej in ob desetih duhovno opravilo z blagoslovam. Nar več ljudi se o jesenskim žegnanji snide; že v saboto pred večernicami mergoli krog cerkve truma pobožnih romarjev iz Ogulina na Vojaškim, ki po golih kolenih krog cerkve do trona Matere Božje popotujejo, ženke večkrat zibelko z detetam na glavi, ki so se v kaki bolezní Materi Božji na Žežel obljubile. Drugi dan — kakšen pogled za ptujca! Tù in tam prosi revež darila, popeva slepec na plunko, ponuja Černomaljska svoje preste, Bojanška vlahinja svoje čarape na prodaj, prodajajo klobučarji in kramarji svojo robo, se pozdravljajo prijatli in znanci, se sprehaja gospôda — ves hrib je oživljen, vse je veselo, in z nekako romarsko radostjo napolnjeno itd.“

V l. 5 — 7 pa Bernard Tomšič po resnici v Wallensteinu povedani: „Tudi pobožnost ima čislane junake (junakinje), enako, kakor slava, kakor sreča (Schiller-Cegnar)“ popéva idilično v obliki mimo prejšnjih vže bolj doveršeni pobožno junakinjo Ruto z naslednjim kaj junaškim vodom:

Ta povzdiguje slavne domorode,
In drugi od junakov starih peva,
Od tužne, od vesele njih osode. —
Ni me Virgilija rodila Eva,
Alj da bi, ko kdaj Horac, vberal ode.

Junak je pesmi moje mila deva,
Kinč, krasni biser v zgodovini sveti; —
Blagovolite mi, od nje zapeti!

Dogodek o Noemi in njenih sinahah, o Orfe vrnitvi na Moabsko in o Rute možitvi z Bocem v Betlehemu je znan po svetem pismu; torej naj se pokaže tu le še zadnji odstavek, v katerem se nekako z ozirom na trojno petje vsemu glavna misel ponavlja trikrat:

Tu vidimo, kak Božja je dobrota
Zvestobo, pridnost tukaj plačevala;
Da pridnost bila je edina dota,
Ki je v zavezo srečno Rut peljala. —
O blagor mu, kdor hodi njene pota,
Gotovo bo ga tu že osrečevala.
Naj torej nas bi ta povest učila:
Kak pridnosti je Božja roka mila!

„V zahvalo“ pak se naziva pesmica, natisnjena v „Danici“ 1856 l. 34, o kateri vredništvo v opombici piše: „Ta pesmica, ki so hvaležni obdarovani želeli, de naj bi se v „Danico“ sprejela, je zmed poslednjih del učenika in pesnika, ranjčiga g. Bernarda Tomšiča, ki je marsikako lepo popevko za naš list spisal, in je pred nekaj časam časno življenje zapustil. Kolikor je nam znanih njegovih pesem, so poštene, in upamo, de ga je za nje pri Bogu le plačilo čakalo. Bog mu daj v miru počivati!“ — V omenjeni pesmici se zahvala daje dobrotnicam sedam, vzlasti Ljubljani na pr.:

Dolgo, dolgo zdihovala
Sim Gospodova nevesta,
Zdaj pomoči tam iskala,
Kjer sim si je bila svestá . . —

Kdo je ta nevesta bila,
Ki brez lastniga je zmožja
V zaljšek si darov prosila?
V Vinici je hiša Božja. —

Kdo so dobre duše bile?
O povsod so dobro znane!
To dobrotnice so mile,
In dobrotniki iz Ljubljane.

Hvala! — lepša me blišoba,
Lepo ste me obdarvali,
Serčna hvala! — unstran groba
Bote našli, kar ste dali.

Ti pa, o Ljubljana bela!
Blaga že povsod poznana
Boš dobrotnica živela,
Mati revnih imenovana.

Umerl je dobri Bernard, živita pa danes še mu brata dva — bivša učitelja — v pokoju, Janez v Doberničah, kjer je — dober orgljar in latinec — ves čas svojega življenja učiteljaril, in Emanvel v Trebnjem, poprej učitelj v Trebnjem, v Mirni Peči, Vipavi in naposled v Logatcu, verlo dober pesnik slovenski. Popevati je jel Emanvel v „Novicah“ l. 1847, kjer se nahajajo kratke, a mične pesmice njegove na pr. l. 7: „Starčik posvetúhu“ (Pod lipo starčik lep sedi, — Dovoljnost sije mu 'z oči, — Z naravo blago se raduje, — Prihod spomladi z njo praznuje itd.); l. 20 „Sneg od lani“; l. 40 „Starčik kraljiču“ (Na kraju

míru posvećenim — Klečí mož star, zrel sad prahú, — In zdiha za svojim zgubljenim, — Zamišljen v križ Bogá Sinú itd.); l. 51 „Sirota“ (Čujte ata! čujte mama! — Kam se božca čem podat'? . . . Najdeva si — ti očeta, — Jez, sirota, v tebi hčer!); l. 1848 št. 2: „Zastavica“ in l. 28 sonet „Korún“ z geslom: „Brez korúna je hrana pičla; — Brez korúna na levim ničla“. — L. 1849 je zložil „Trebne v velikim Serpani“ balado „Murdoha kamen na Mulu (otoku hebridskem) poleg Škotske pravlice“, ktera je po „Slov. Novine“ ponatisnjena najprej v „Pravem Slovencu“ l. 1849 l. 41. 42, potlej l. 1852 v „Slovenski Bčeli“ t. III. št. 40 v Celovcu. — L. 1851 nahaja se v „Zg. Danici“ l. 21 iz nemškega poslovenjena njegova „Cvetlica Marija“ (Cvete cvetlica ena, — In večno zeleni, — Enaka ji nobena — Ni bla, kar svet stojí itd.); l. 1852 št. 43 „Pesem o blagoslovu premalaniga altarja na Mirni“ (Kaj je uzrok shodišu — Pobožnih vsih strani itd.); l. 1854 št. 10 „Pesem o priliki obiskovanja mil. škofa Friderik Baraga 12. svečana v Trebnim peta“ (Kar dolgo želeli — Smo z vnet'ga serca, — Smo dans doživeli — Hvalimo Boga! itd.); l. 1858 „Solnce in cvetlica“ (iz nemšk.); l. 1860 „Marija v rajskim vertu; Dar Marii“ itd.; l. 1863 št. 16 „Marija Kraljica“ (O Kraljica — Rajska Dvica! — Mati zemlje in nebes! itd.). V pohvalo dobrega pesnika Emanvela naj tû pokažete se vsaj dve najkrajši njegovi pesmici:

Sneg od láni.

Tole je današnji ród:
 Dokler miza se pogrína,
 In sodiček daje vina —
 Znanov vsaki kót!
 Vkup se snidejo,
 Ti napivajo:
 „Bog naj te ohráni!“ —
 Te zadene zlo,
 Te pogrešajo
 Kakor sneg od láni.

Zastavica.

Tukaj, predragi! iz zastavice te
 Šest čerk porabi za moje imé. —
 Čerka v naravi se perva dobi,
 Druga v močvirji očitno stoji,
 Tretja v povodji, v nevarnost' se sliš',
 V mah! četerto, alj v kopl dobiš,
 Peto pri vdovu boš najdel lahko,
 Šesta junake končala tí bo.
 Ako prijatelj razumiš versté,
 Lahko povedal boš moje imé.

Kakor ranjki Bernard, tako je tudi učitelj Emanvel preslavljaj „Novice“. — Terda se je godila takrat še ljudskim učiteljem. Hudo se je boril dobrovoljni Bernard, v slovéntstvu le samouk, sim ter tje s svojo nemilo osodo; vendar jej je pogumno zapel po nemški: „Muthig will ich Schicksal schauen — Dich in's Fratzenangesicht; — Vor dir soll mir nimmer grauen, — Deine Tücke fürcht' ich nicht etc.“ — Bolja se poje učiteljem sedaj, in — to je prav, da kruha ne stradajo, kteri si s šolskim ukom morajo glavo beliti. Razun tega tudi čast vsem pravim, narodnim učiteljem, med ktere se prištévati smeta i ranjkega Bernarda verla sinova, učitelja oba delavna na slovstvenem polji domačem, Janez i Ludvik, ktera sta na njem prikazala se vže l. 1854, in to v istem listu z očetom vred („Šolski Prijatelj“ teč. III. č. 31 str. 246. 247 cf.

Izplačana šala, Šolski zvon pa Bratovska ljubezen). Tako slovijo Tomšiči, da se skoro o njih poreče, kar poje Žemlja o sinovih Mikičevih:

Vsi Bana Mikiča sedmeri sini
Pridobili so si slovečo čast,
Se darovali kralju, domovini,
Za nje obnašali se slave rast itd.!

*

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

7.

Gotovo se je marsikdo uže kdaj vprašal: Kaj mi je obleči danes? Posebno ženskim dela to vprašanje mnogokrat dosta preglávica: „Katero krílo oblečem danes“, in poleg tega si misli vsaka, „da bodem bolje ugajala — moškimi!“ In čemú se oblačimo sploh, saj je toliko živočih stvari na sveti, ki ne poznajo obleke? Na to nam odgovarja nemški pesnik Heine:

„Bei uns zu Land die Witterung,
Moral und Polizei
Gebieten streng, dass Alt und Jung
Leiblich bekleidet sei.“

In mož ne govori ravno naopačno. Vreme, morala in — policija nas omikane Evropce silijo, da se oblačimo. Ni me volja na tem mestu reševati vprašanja, bi li ne mogli prebiti tudi brez obleke. Takó je in nič drugače. Mi, in še enkrat: mi naobraženi Evropci nosimo obleko; in kdor je nima, naj si je kupi, kajti Evropec brez obleke ne more biti nraven človek. Punctum!

Človek pride res gól na svet. Ali bábica ga uže čaka s povóji, plenícami, ruhami, rutami in drugo takšno robo, ter ga naglo zavije, povije in skrije, kajti utegnil bi se prehladiti, zboleti in umreti. Ali je to povijanje potrebno ali koristno, o tem sem uže pisal obširneje v prejšnjih letih. Tudi zdaj še terdim, da ni potrebno, niti koristno.

Vendar kakšna bodi obleka otroku? Čista bodi in suha. To je prvi in glavni uvét. Dalje nima biti pretesna, ker ovéra sopenje in kervotok; a tudi preohlapna ne, kajti takšna spušča preveč merzlega vzduha do telesa.

To velja o obleki sploh. Oglejmo si to stvar nadrobnejše. Glavo pokrivajmo otroku le z lehkim pokrivalom. Čim menj nosi na nji, tem lažja in bistrejša mu bode. Isto tako ni zavijati pretoplo vratú in persí, a trebuh in noge imajo biti vedno na gorkem. In prav v tem se greší največ. Kako se pazi na vrat, takoj skerbé stariši, da se utegne otrok

prehladiti, da bode jel kašljati, ako mu ne bodo ovili vratú z desétimi rutami! Ali nožice mu pusté takó lepó gole, kakor jih je prinesel na svet, in burja mu piha svobodno po njih in po trebuščku, da je veselje. Potem se še čudimo, kako more zboleti, saj smo ga takó zavijali! Res zavijali smo mu čisto nepotrebne ude telesne; a nogovíc se vidi jako redko pri malih otrocih. — „Onesnažil bi si jih“, takó se odgovarja. Kaj je potem? Naj jih onesnaži, toda bolan vsaj ne bode takó lahko.

Vsaka mati je ponosna na to, da je nje otrok prav lepo opravljen, kadar ga nosi na izprehod. Obleče se mu lepa srajčica, mična čepica in obujejo lepó vlti čreveljci, da se na tesno oprijemljejo nožíc. Temu moram ugovarjati. Čreveljci otrokovi imajo biti ohlapni. Otrokova nožica je mehka, kaj lahko se stisne, kaj lahko se jej dá, posebno s tesnim obútalom, kaka nepristojna podoba, in otrok je nadlóžen vse življenje. Ako tudi čuje mati izraze, kakor n. pr.: „Glejte deteta, kakšno obúvalo ima, štiri noge bi se vteknile vánje!“ — naj se ne briga za to. Ljudje govoreči takó so brezúmniki.

Toda matere so úže take. Saj ljubijo oné samé tesne črevelje in tesne modrece. In hčere morajo tudi hoté ali nehoté nadevati si tesne persne oklópe, češ, to jih dela vitkejše mičnejše in — kar pristavljam jaz — bledolične. Dobro, da sem o tesnih modrecih úže pisal, da sem zatorej zdaj odrešen tega zeló malo hvaležnega pôsla!

Obleko si navadno priterjamo na telesi s pasom. Po mislih znaneja nemškega medicinskega pisatelja dr. Bocka bi bilo boljše, da bi nosila obleko ramena, a ne lédja. Zato bi priporočal namesto jermenov rámnice.

Menim, da je dovolj o obleki. Še nekaj o pôsteljah. Dobra postelj je mnogo vredna; žal dá imajo ljudje takó različne in naopačne pojme o dobrih pôsteljah. Mnogi menijo, da so one najboljše, v katerih so pérnice, v katere se človek kar pogrezne, ko leže. To je zeló kvarno. Strani s pérnicami! Žímnice naj pridejo v rabo le še na otroških posteljah, a odraščenci naj bi ležali na samih slamnicah. Bog me varuj tega, — poreče marsikatera skerbeča gospodinja, — kaj porekó drugi, kaj si bodo mislili ljudje, da nimam mordà novca, za kupiti si pérnic! — Tú čujete spet ono brezpametno baharstvò. Ženske vidijo le rade, da se ne „blamujejo“ pred svetom, le gledajo, kakó bi slepíle svet; toda žal, da se pri tem samé pogostoma najbolj opečó.

Kadar le količkaj pride otrok do moči, naj se oblači sam. Oblačiti ga predolgo pravi se podpirati in gojiti lenobo.

Otrok se mnogokrat kôplji. Kôpel čisti kožo, — in ta je prevažen organ telesen. V koži človeški je neštevilno drobnih potnic, in te so potrebne, kajti skozi nje sôpemo. To se utegne zdeti marsikomu čudno in morebiti neverjetno. A skušnja nas učí, da človek, ki si sežge

samó tretjino kože, mora umreti. Po koži prihaja v krí precejšnja množina vzduha, in iz nje zopet izhlapéva. Skozi usta in nos ga ne spravi človek nikdar toliko v-sé, kolikor potrebno. Vendar koža spolnuje le takrat ta svoj nálog, ako so omenjane nje potníce odperte. Toda zaprè jih le premnogokrat nesnaga. In kakó lahko se onesnaži slabi otrok! V posteljici leži povit, ne se moči mu geniti, niti prositi, naj ga dvignemo, ako ima kako telesno potrebo. In ko jo opravi, se začne vselej jokati. Takrat mu je treba, se vé, vselej priskočiti na pomoč, ter ga očediti.

Koplji se otrok vsak dan, in sicer v prvih mesecih v tako topli vodi, kolikor je more prenašati roka odraščenca. Pozneje v mlačnejšo. Telésce se mu dergni v kopéli s kako mehko otílačo; ali paziti je, — omenja dr. Bock, — da se mu ne dergnejo tudi oči z isto, s katero se telésce. — „Mnogo je otrók (navadno so to rumenolasi, ki imajo tudi zeló nežno kóžico), ki v kopéli kar dergóčejo, in kateri so po tem zeló razdraženi ter nahodni. Teh ni kópati tolikrat, na teden največ po dvakrat“. (Dr. Bock.)

Ko se skóplje otrok, dobro naj se otáre in zavije spet v suho perílo.

Poučevanje v naravoslovji.

(Dalje.)

Peti dan.

Voditelji toplote.

Vodilna moč toplote rabi se različno. Kedaj se poslužujemo dobrih prevodnikov toplote? (Kedar hočemo toploto naglo razširiti.) — Kdaj se poslužimo pa slabih prevodnikov? (Kedar hočemo toploto odvráčevati.) — Katere peči so prej gorke, železne ali lončene? — Katere obderžé gorkoto dalje? — Kakšno obleko nosimo navadno po zimi? — Zakaj ne platnene? — Radi imamo po zimi tudi toplo odejo; kako nas ta greje? Naprava ognja varnih omar. (Dvojnate stene, napolnjene s pepelom.) — Kako obvarujemo mlade rastline in drevesa mraza? (Zavijejo se v slamo.) Železno orodje ima lesene ročnike; zakaj? — Kako je to, da v roki s pepelom potreseni lahko deržimo goreče oglje? — Zakaj pa delavni ljudje lahko s prosto roko oglje primejo?*) Čemu oblože po zimi kamnitni tlak v cerkvi z lesenimi deskami ali s slamnatimi platenicami? Kamniten tlak odvzame nogam toplote, zato hitro občutimo mraz, ko stojimo na merzlih tleh, les, slama pa toplote ne odvodi tako hitro. Pod streho, krito z opeko ali ploščicami je po zimi merzleje, kakor pod slamnato, po leti je pa topleje; kako to? — Kaj se zgodi s toploto naše zemljine

*) cf. „Učit. Tov.“ 1. 1876 l. 3, 4 i. dr.

poveršine, kadar je nebo oblačno? (Toplota se prideržuje na zemlji, in tako se zemlja prevelikega shlajenja obvaruje.) Tudi sneg varuje setev po zimi, da ne pozebe. —

Toda toplota se ne druži le jedino s takimi stvarmi, s katerimi pride v dotiko, ampak ona se prijemlje tudi takih, katere so bolj ali manj od nje oddaljene. — Ako se vstopimo pred zakurjeno peč, tedaj občutimo toplino na obrazu in rokah. Ako postavimo pa med obraz in ogenj zaslon ali zastor, kaj se bode zgodilo? (Čut toplote se naenkrat preterga.) — Glejte, to nam dokazuje, da se toplota od ognja v ravnih čertah do opazovalca skozi zrak razširja, vendar pa zrak med ognjem in opazovalcem nima jednako stopinjo toplote. Tako izhajanje toplote o ravnih čertah imenujemo toplotne trakove, in tako toploto imenujemo žarečo.

Prav za prav oddajajo toploto vsa telesa, toda ne vsa v jednaki meri in z jednako naglostjo. Zato tudi razločujemo dobre in slabe toplotne trakove! Kaj se zgodi, ako padajo n. pr. solnčni žarki na ogledalo ali na kako gladko poveršje? (Svitlobini žarki se odbijajo.) — Toda ne le svitlobni, ampak tudi toplotni žarki se odbijajo. V temni, črni obleki se bolj potimo, kakor v svitleji, kako je to? — Kakšne barve je navadno naša zimska obleka? — Zakaj si izberemo za to navadno rajše snov bolj temne barve? Beduini nosijo plašče bele barve. — Okoli temnih debel skopni sneg poprej, kakor bolj daleč od njih; zakaj? —

Ako napolnim dvoje kupic z vodo, vzemimo da je prva svitla, druga pa temna, ter ji postavimo na solnce, tedaj se prepričamo, da bode voda v temni kupici čez nekoliko časa topleja, kakor v svitli, kako je to? — Ako pa napolnimo obe kupici s toplo vodo, tedaj bode pa voda v temnej kupici čez nekoliko časa hladneja, kakor v svitli, kako pa to? (Temna kupica oddala je več toplote.) — Zapomnite si tedaj: Temna telesa s pusto poveršino privzemajo toplotne žarke hitreje in obilniše, svitla in gladka telesa pa jih odbijajo, nasprotno pa oddajajo ali izžarivajo temna in pusta poveršina toploto hitreje in obilneje, kakor pa svitla in gladka telesa. Telesa, katera toploto lahko izžarivajo, jo tudi lahko privzemajo. —

V katerih posodah tedaj voda prej zavre, v svitlih ali černih in sajastih? — Črna zemlja je rodovitnejša od bolj svitle in rumenkaste; zakaj? — V kakih posodah bode po leti voda bolj dolgo hladna ostala, o svitlih ali o temnih? (O svitlih in gladkih.) — Kako to? (Od zunaj prišedše toplotne žarke taka posoda bolje odbija.) — Gornja stran listov na drevesih je gladka in dostikrat svitla, zdoljna pa bolj pusta in navadno tudi manj gladka, velikokrat malo poraščena, ali mar mati narava ne daje tudi o tem dokaz svoje djanske modrosti? — (Se ve da; glad-

kost poveršja obvaruje premočno sogretje po dnevu od solčnih žarkov, nasproti pa pospešuje ojstrost z doljne strani obilno privzemanje toplotnih žarkov iz poveršine matere zemlje po noči). (Dalje prih.)

Šolski ukazi.

Iz seje c. k. dež. šl. sveta dné 17. febr. 1881. Slavnemu ministerstvu se predlaga poročilo ravnateljstva c. k. m. in ž. učiteljišča zastran širjenja rabe slovenskega jezika na teh zavodih, isto tako tudi mnenje komisije, sestavljene o tej stvari.

Nadučitelj se stalno umešča.

Deželnemu odboru se stavi predlog zastran nagrade za poučevanje v veronauku na dveh ljudskih šolah.

O poročilu okrajnega šolskega sveta, kar se tiče stavbnega načerta in prostora za zidanje ljudske šole, pošiljajo se dotični ukazi, zaverže se pritožba krajnega šolskega sveta zoper rzsodbo okrajnega šolskega sveta, kar se tiče pobiranja zamudnih obrest za naklad pri šolski zgradi.

Pritožba meščanskega učitelja, kar se tiče časa in priznanja petletne doklade, se zaverže.

Na višje mesto se predlaga poročilo mestnega magistrata, katero pove v premoženji bivše učiteljice, ki prosi, naj se ji pregleda povernitev državne štipendije.

Šest učiteljev dobiva Leopold Filipove šolske štipendije.

Dovoli se poldneven pouk I. razredu na trirazredni ljudski šoli.

Poročilo okrajnega šolskega sveta, kar se tiče prošnje nadučitelja za službeno letno doklado, se razreši.

Poročilo okr. šl. sveta zastran zasilne šole napotuje se s primernim nasvetom deželnemu odboru tukaj.

Stalno se umešča II. učitelj na ljudski šoli.

Razrešijo se prošnje za nagrado in posojilno izplačevanje.

Slovenski jezik na c. k. učiteljščih v Ljubljani. — Njih ekscelencija minister za uk in bogočastje je z odlokom dné 1. aprila 1881, št. 2178, zastran poučnega jezika na c. k. moškem in ženskem učiteljšči v Ljubljani ukazal naslednje:

1. V slovenskem učnem jeziku se ima poučevati

a) na moškem učiteljšči: v veronauku, v slovenskem jeziku, v matematiki in geometerskem risanji, v prirodopisji, v sadjereji in v specielni metodiki teh nauk;

b) na ženskem učiteljšči: v veronauku, v slovenskem jeziku, v aritmetiki in geometerskem oblikoslovji, v ženskih ročnih delih in v specielni metodiki teh nauk.

2. V drugih naukih se ima poučevati v nemškem učnem jeziku.

3. Pri pouku v petji se gre posluževati nemških in slovenskih pesni.

4. Pri poučevanju v vseh družih naukih naj se ozir jemlje, kar moči, na slovensko in nemško terminologijo in pri praktičnih vajah ter pismenih izdelkih, ki so z njimi združeni, gre se ozirati primerno na oba deželna jezika. — Ti ukazi zadobivajo veljavo s početkom prihodnjega šolskega leta 1881/82. >L. Ztg.<

Iz deržavnega zbora.

Lienbacherjev predlog (cf. »Učit. Tov.« 1. 4. št. 63.), ki je dobil v spodnji zbornici večino, je bil v gosposki zbornici 8. t. m. s 74 zoper 32 glasov zaveržen in sprejet je bil Widmanov predlog, kakor ga je izdelala učna komisija gosposke zbornice. Ima pa ta predlog 3 člene: »1. dolžnara § 21. derž. šl. postave 14. maja 1869 in se ima glasiti: Šolska dolžnost se začneja s šestim in traja do štirinajstega leta. Zadnje dve leti se lahko olajša in skrajša šolsko obiskovanje mladini na deželi, vzlasti ženski mladini, potem revnemu ljudstvu po terjih in mestih tako, da namesto vsakdanje šole, nastopi polletna poldnevna, večerna ali kako drugače na primerni način vravnana šola. Natančneje določi to minister za uk in kultus. O pritožbah posameznih, ki se predlagajo ali pismeno ali ustmeno, takrat pa po zapisniku (protokolu), obakrat pa brez koleka krajnemu šolskemu svetu, ki ima tudi to odobriti, razsoja okrajno šolsko nadzorništvo, o pritožbah celih sosesk pa po zaslišanji okraj. šl. sveta deželni šolski svet«.

Iz šole se sme izstopiti le tedaj, ako so se otroci naučili najpotrebnejših, za šolo predpisanih predmetov, namreč: veronauka, branja, pisanja in številjenja.

Na konci šolskega leta sme okrajno šolsko nadzorstvo dovoliti učencem izstop iz šole, t. j. takim, ki bodo v prihodnjem šolskem letu 14 let stari, in ki so se naučili šolskih predmetov, a uzroki oproščenja morajo biti važni.

2. člen Widmanovega predloga prenareja §. 23. derž. šl. postave, in sicer tako-le:

»Dolžnosti, javne šole obiskati, so oproščeni ali začasno ali stalno: otroci, ki hodijo v višje šole, ali ki hodijo v kmetijsko ali obertnijsko nadaljevalno šolo ali v kako drugo strokovno šolo, ki namestuje šolski pouk; dalje otroci, ki po telesu ali po duhu niso sposobni, doseči učni smoter in niso za šolo; poslednjič taki, katere doma ali po privatnih zavodih poučujejo.«

Oboje dostavkov (alineja) §. 23. pričujoče postave ostaja nespremenjeno.

3. člen prenareja §. 75. šolske postave, vendar le formalno, prenaredba je le o tem, da se z ozirom na to, ko je premenjen 2. odstavek §. 21. in 23. sklicuje v §. 75. na te nastavke v postavi.

Slovstvena naznanila.

Načrtanie slavjanskoj akcentologii. Sočinenie Romana Brandta. Sanktpeterburg, tipografija imperatorskoj akademii nauk, 1880, 4°, 338 str. Gosp. pisatelj razpravlja v tej knjigi naglas v vseh slovanskih jezikih in od 85.—112. strani osobito tolmači jako težavni naglas novoslovenski. Naštevši natanko vse spise in pisatelje, ki so poleg mnogih slovničarjev naših, govorili do sedaj o našem naglasu (Sveteč, Žepič, Škrabec, Valjavec in Baudouin de Courtenay), pravi na 89. strani, da slovenska akcentuacija še ni ustanovljena, da pa osobno odobrava teorijo Škrabčeve in Valjavčeve, t. j. teorijo o trojnem naglasu. Vendar dostavlja, da svojega mnenja ni osnoval na preiskavanje narodnega govora, ker je premalo časa bival po Slovenskem, in da je bil s početka odločno zoper trditve Svetčeve, Škrabčeve in Valjavčeve, a da je po daljših razgovorih o tej stvari g. Levstik sebe in njega uveril, da je teorija Škrabčeva in Valjavčeva istinita (»v pol'zu trojakoga udarenija«). Znano je, da se s tem imenitnim predmetom osobito vestno pečá uže dalje časa g. prof. M. Valjavec v Zagrebu, ki je uže več korenito pisanih razprav priobčil v »Radu«, in v hrvatskih listih beremo, da je baš te dni spet v seji

filologiško-historiškega razreda jugoslavenske akademije čital razpravo: »prinos k novoslovenskom naglasu. Naglas v substantivu ženskoga spola.« Tudi v našem listu je obljubil g. L. Svetec o priliki izpregovoriti o tej zanimivej stvari.

Na Ruskem izhaja, kakor »Molva« poroča, 485 časopisov, 376 v ruskem, 54 v poljskem, 31 v nemškem, 10 v letiškem, 8 v francoskem, po 6 v estonskem in jermenskem, po 4 v židovskem i tatarskem, 4 v gruzinskem, 2 v finskem in 1 v latinskem jeziku. Največ jih je v St. Peterburgu (129) in v Moskvi (40). Med tem je več ilustriranih, leposlovnih in strokovnih listov.

„**Blgarska Ilustracija**“. Tako je ime prvemu ilustriranemu bolgarskemu listu, ki je začel izhajati v Sređci ter hodi na svitlo vsakega meseca 15. dan. Prva številka prinaša podobo ruskega carja Aleksandra II. in bolgarskega kneza Aleksandra I., prizore iz hercegovinskega vstanka, slap pod Radomirom, tipe iz Pirota, staro cerkev sv. Jurija v Kistendži in sliko Izgorigrada. Književni del razven tolmačenja naštetih slik donša članke o bolgarskeji osvobodivnej vojni 1876. in 1877. leta, več pesnij in povestij. »Lj. Zvon.«

D o p i s i.

Iz Novega mesta (Rudolfovega). — Perva lokalna učiteljska konferenca v Novomestu. — V zadnjem (7. l.) »Učit. Tov.« bilo je naznanjeno, da bodo v raznih krajih novomeškega šolskega okraja lokalne konference v ta namen, da bi pospeševala se dobra reč v šolskem napredku na vse strani.

Prva teh konferenc vršila se je 2. aprila v Novomestu, z učitelji iz Št.-Mihela, Prečne, Stopič, Št.-Petra, Brusnic, Mehovega, Belecerkve i Mirnepeči. Obravnavale so se sledeče reči: Ker je formalni in materijalni šolski napredek odvisen prvo od rednega obiskovanja šole, pretresovali so se tudi temeljito vzroki, ki zaderžujejo v resnici redno obiskovanje šole, ter nasvetovala sredstva, s katerimi bi se moglo vsem tem neprilicnostim v okom priti. Govorilo se je potem o učnem načertu, o različnih metodah pri poučevanju otrok in o napredku, ki ga morejo učiniti te metode.

Ker pa učitelj ni samo za dobro poučevanje v raznih predmetih odgovoren, ampak tudi za pravo odgojo, razgovarjalo se je tudi o pripomočkih, ki morejo posebno dan danes pospeševati pobožno in pravno vedenje šolske mladine, zraven se je pa poudarjalo to, da gojilo bi se zlasti na ljudskeji šoli domoljubje ožje i daljne domovine, i ljubezen do Njih Veličanstva presvitlega cesarja. — O popravilih šolskih poslopjji, o snaženji šolskih sob i učnih pripomočkih, sklenilo se je, da se poprosi c. k. okraj. šolsk. svēt, da bi dobivali krajni šolski svēti na drug bolj hitri način proračunski denar, s katerim bi mogli potem vse to bolj naglo oskerbeti, posebno pa omissiti vse zgoraj imenovane učne pripomočke.

Govorilo se je tudi o obiskovanji i napredku ponavljavne šole in o navsvetih, ki bi stavili se pri letošnej deželnej konferenci, v katero naj bi se možje učitelji domorodci volili.

Zadnjič razgovarjalo se je o važnih točkah, ki so še bile na dnevnem redu, kar se tiče šolske higienije, šolskih vertov i sploh poučevanja v kmetijstvu. G. okrajni šolski nadzornik je konstatoval z veseljem, da so dobile razun treh šol, vse ljudske šole novomeškega okraja v dveh letih šolske verte, priporočal je gorko vsem zbranim učiteljem, da naj vestno porabijo te verte v pravi prid mladine i občinstva, da naj kolikor je v njih moči z marljivim poučevanjem v kmetijstvo, pomagajo ubozemu kmetu na noge.

Priporočal je tudi, naj bi kranjski učitelji bolj podpirali »Učiteljskega Tovariša« in naj bi bil vsak učitelj Novomeškega okraja podpornik naše domače reči. — Končno je tudi nasvetoval, da bi o priliki poroke cesarske visokosti cesarjeviča Rudolfa s kraljicino Štefanijo, nasadili na vsacem šolskem vrtu dvanajst drevescev na čast visocih teh oseb i to nasaditev »Štefanijni« gaj imenovali.

Jernej Pirnat, učitelj Prečenski.

NB. Na štirirazredni deški ljudski šoli v Novomestu i na dvorazredni dekliski bile so že v prvem tečaju lokalne konference, za vsako šolo posebej. Bog!

Iz logatskega okraja. 31. p. m. je imel stalni odbor v Logatcu sejo, v kateri so se za letošnje uradno zborovanje, katero bode 8. junija v središči tega okraja, v Planini, naslednja vprašanja določila: 1. Na kak način bi se uže v ljudski šoli zoper ubožanje ljudstva delati zamoglo? 2. Je-li ponavljalna šola koristna naprava ali ne? 3. Kedaj in kje je takozvana koncentracija pri poduku v ljudski šoli na svojem mestu? — O prvi točki bode poročal gosp. Mandeljc in gospdč. Sterlé, o drugi gosp. Kermavner in gospdč. Repič, o tretji pa gosp. Pleško in gospdč. M. Galle.

»Schltzg.«

Iz Beljaka. Da Slovenci izvedó, kakšne so razmere gledé slovenščine na tukajšnji gimnaziji, naznanjam sledeče: Slovenščini ste tukaj samo 2 uri na teden odločeni. Uči se v dveh oddelkih; v prvem je 9 učencev, v drugem pa 8, skupaj tedaj 17. Med temi je 10 Slovencev, Nemcev pa 7. V vsakem oddelku se podučuje na teden 1, reci eno uro.

»Kres«.

Razne novice.

Cesarjevič Rudolf, nastolnik avstrijski, takó se imenuje najnovejša knjizica, ki pride te dni na Dunaji na svitlo, v slavo poroke cesarjeviča Rudolfa. Knjizica je ozaljšana s prelepimi podobami cesarjeviča Rudolfa in njegove prevzvišene neveste princesinje Štefanije ter je namenjena šolske mladini. Slovenski učitelji naj uže zgodaj delajo na to, da se ta knjizica v prav obilnem številu razširi mej slovensko mladino. Spisal je knjizico učitelj Ivan Tomšič, natisnil in založil jo je Karl Rauch, tiskar na Dunaji. Knjizica 20 strani debela veljá 10 kr. Vsa naročila na knjizico naj se pošiljajo naravnost na Dunaj pod naslovom: **Karl Rauch, Buchdruckerei in Wien, (VI. Hornbostelgasse 4).**

K poroki cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Štefanijo 10. maja 1881 je izšla pesem, kateri je mojster Nedvéd dvoje napevov naredil. Pesem s kratkim životopisom visokih zaročencev je priloga »Učit. Tov.« 15. aprila (list 8). Naredili smo tudi nekaj ponatisov šolam v porabo; taki ponatisi 4 strani v 8° dobivali se bodo pri Milicu na starem tergu, in sicer posamezni po 3 kr., 10 po 2 $\frac{1}{2}$ kr., 100 pa po 2 $\frac{1}{4}$ kr. Učitelji prepričajte se sami, ali je pesem z napevoma kake vrednosti.

„**Deutscher Schulverein**“ je bil pred kratkem naznanil, da bo svojo pozornost in delavnost obrnil najbolj na Kranjsko — izvzemši Kočevje, ker tam nemška šola ni v nevarnosti. Zato bo to društvo tiste učitelje, ki bi si prav posebno prizadevali otrokom ubijati nemščino v glavo, podpiralo z denarjem za napravo nemških šolskih knjig in dajalo jim remuneracije. Za Kranjsko je v ta namen za letos odločenih celih 300 gold. in pomožni učitelj Schott na Hotiču je dobil za to, da utepa peščici otrok svoj »kuheltajč«, uže 60 gold., namreč 30 gold. za svoj Judežev »lon«, 30 gold. pa za nakup nemških knjig. No, s 300 gold. ne bodo čudežev delali, ko bi jih vse enemu samemu dali, bi

ne bilo greha vredno zoper narodnost. Evo zopet nemško umazanost! — V Ljubljani je poverjenik tega društva, čegar središče je na Dunaji, neki finančni uradnik z urgermanskim imenom F. Ipavitz (Ipavec) in reči se mora, da je pridren v tem poslu. Te dni je namreč začel po Ljubljani s svojim lastnoročnim pismom vred razpošiljati tudi pravila tega »ad majorem renegatorem gloriam« osnovanega društva po postrežekih ter nadlegovati ljudi z beračenjem za »nemško šolo«. Vspah sicer ne more prevelik biti, vendar bega nekatere sirote učitelje, ki so bolj lačni kakor značajni. »Nov.«

Metelko Germanicus. Ranjki duhoven g. Franc Metelko je naredil 6 ustanov ljudskim učiteljem, ki se odlikujejo med drugim tudi v slovenščini. Metelko Germanicus alias »deutscher Schulverein« obeta tudi v »Eingesendet« »Laib. Schulzeitung« dné 10. aprila t. l. 300 gl. nagrade učiteljem, ki se bodo odlikovali v nemščini. Na prvi videz je stvar koristna, ali vsaj nedolžna, kajti denarja dajati ljudskim učiteljem, da so pridni v svojem poslu, nihče ne more prepovedovati; tudi je res, da bo vsak odgovoril na vprašanje, ali si želiš več jezikov znati, da, želim si. — Reci pa davkopllačevalcu, da bode otrok naučil se nemškega, mora hoditi toliko in toliko let več v šolo, ali je tudi s tem zadovoljen — odgovor bode drugačen. — To nam je treba pred vsem imeti pred očmi, preden o stvari dalje govorimo. — Da bi si otrok v ljudski šoli vzlasti pa na Irazredni naučil nemškega jezika, tega ne verjame nihče izmed omikanih, naj bode germanizator tak ali tak. A stvar ima vse drugačno lice. Ni dvomiti, da se bode oglasilo nekaj učiteljev, da dobi to nagrado in potem se lahko reče: učitelji in občine spoznajo potrebo nemškega jezika, ako je to po nekodi koristno, zakaj ne povsod? Taki učitelji pa ne pomislijo, da sebi in drugovom breme le obtežujejo in da lezejo pod nov šolski jarem. Metelkove štipendije daje vlada, tudi tukaj bode vlada ali direktno ali indirektno posredovala, drugače ne, ako bode »Schulverein« svoje nagrade tako klasično razdelil, kakor je prvo pomožnemu učitelju v Hotiču. — Iz tega se vidi, da te nagrade so kakor navlašc za to, da nastane še veči razpor in razkol med kranjskimi učitelji. »Das ist der Fluch der bösen That, dass sie nur Böses kann gebären«. Veliko zlega je uže rodilo germanizovanje na Kranjskem, d. Schulverein bode vžgal zopet na novo sovrašтво in prepire, in tako se zmirom skerbi, da se dežela vznemirja, in duhovi begajo. — Nagrade se imajo dati tri čisto slovenskim šolam in tri obojezičnimi (slovensko-nemškimi), izvemši Kočevje in Ljubljano, kjer se vže dovolj ponemčuje. Ta naredba bolj, kakor vse drugo, kaže namero tega društva. — Ko bi se to privoščilo šolam z namešanim (slovensko-nemskim) prebivalstvom, kakoršni kraji se nahajajo okoli Kočevjarjev, n. pr. v Dragi, Stari Loki (Altlag) i. dr., bi nihče ne mogel drugega reči, nego: Slovenec, pojdi tje in tudi ti stori kaj jednacega; ali da se občine in učitelji vabijo, naj se same ponujajo za ponemčevanje, za orodje germanizatorjem v deželi, to je, kar mora vsakemu oči odpreti.

Ljudsko štenje. Pokazalo se je, da ima kranjski okraj 1196 ljudi menj, ko pred desetimi leti, toraj se je prebivalstvo znižalo za 5 odstotkov. To je nekaka čudna prikazen. Ali so se ljudje izselili ali kateri so vzroki?

V Teržiču, tergu na Gorenjskem, je 1680 prebivalcev; med njimi se jih je vpisalo za Nemce 100 — koliko se je vendar svoj čas govorilo o Nemcih v tem tergu, in sedaj jih je vseh skupaj — 100.

Na Skionskem otoku (Chios), v egejskem morju, je bil 3. t. m. ob 1 in 30 min. popoldne tako hud potres, da so tri četertine mesta enacega imena čisto razdjane in čez 16.000 ljudi oškodvanih. Otok, v turški oblasti, ima kach

60.000 prebivavcev, katoliških, gerških in mohamedanskih; glavno mesto Chios samo pa 15.000 duš.

Iz Dunaja. Zbornica poslancev je v četrtek imela zadnjo sejo pred veliko nočjo. — 28. t. m. se zborovanje zopet prične.

Cesarjeviča Rudolfa poroka bode 10. maja t. l. Tako sta določila naš cesar in belgijski kralj, cesarjevič je sedaj v Palestini; v Terst ima priti med 25. in 28. aprilom.

Slovensko učiteljsko društvo je imelo odborovo sejo 7. t. m. — Učiteljem logaškega okraja, ki zahtevajo, da pristopijo slov. učit. društvu, naj se pravila prenaredé in »Učit. Tov.« pod drugo firmo izhaja, ima se odgovoriti, da se pravila prenarejajo samo pri občnem zboru (§. 13) dr. pr. in takrat je lahko razgovor o glasilu učiteljskega društva.

Pismo g. Lapajmeta, ki nasvetuje, naj se učitelji po najnovejši šl. postavi potegnejo za več kvinkvenije, se odloži za primeren čas. Prihodnja seja ima biti 5. maja t. l.

Občni zbor (17). „**Slovenske Matice**“ bode 27. t. m. ob 4. uri popoldne v Čitalnici. Versta razgovorov i. dr. v vabilih.

G. Jakob Smolej, ravnatelj na c. kr. višji gimnaziji v Ljubljani, je imenovan nadzornikom srednjih šol na Kranjskem.

† Sila žalostne smerti je umrl g. Vincenc Grum, poslednjič učitelj na protestantovski šoli v Ljubljani. V nedeljo ob 3. uri zjutraj se je v tukajšni Zvezdi v serce ustrelil, in dolgo časa je bilo videti torišče žalostne smerti. Služil je ranjki ves čas v Ljubljani, na I. in II. mestni šoli, in bil kolegom ljub in prijazen. Bil je še le 25 let star, in uže se je naveličal živeti. Kedar se v temni noči zabliska, s strahom zagleda popotnik brezno, ki se mu odpira, okoli katerega tava, taka žalostna smert, kakor je le-ta, nam odkrije strahovito brezno, okoli katerega tava — naš liberalno a lažnjivo omikani svet.

† G. Jernej Štamcar, bivši učitelj v Črnem Verhu pri Logatci, je umrl 1. aprila ter pokopan bil 3. t. m. Ranjki je bil rojen v Velesovem pri Kranji l. 1817, in učitelj je bil od l. 1845. Od l. 1871 je bil učitelj v svojem rojstvenem kraju, kjer si je tudi kupil malo posestvo, a p. l. se je na višje povelje preselil v Črni Verh, kjer je bil uže svoja mlada leta. S to selitvijo je bil pa pokopan tudi notranji mir in pokoj, družina je bila razkropljena na dva kraja, iz tihega zatišja v Velesovem je prišel pokojni v visravan na Črni-verh, in kakor pravijo, so te okoliščine veliko pripomogle, kopati mu nepričakovan grob na veliko žalost njegovi obitelji in znancem, katerih je ranjki mnogo imel med učitelji. N. v m. p.!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Črnem Verhu pri Logatci, učit. služba, l. p. 450 gl. in stanovanje do 20. aprila, stalno ali začasno. — V Šent-Lampretu (okraja Litijskega), učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje do 15. aprila.

Premembe pri učiteljsstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Janez Janežič, začasno v Šent-Lampertu, sedaj na Berdu pri Podpeči.

☛ Današnjemu listu je pridejana priloga: „K poroki cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Štefanijo“.